

Luuk van Middelaar

Poetins macht is voorlopig nog intact

De adembenemende gebeurtenissen tussen Rostov en Moskou konden een dag lang alle kanten op gaan. Staatsgreep of munitierij? Een buitenkans voor Kyiv? Toch was de spanning zaterdagmiddag ineens verrassend snel uit de lucht, nadat één man tot een besluit kwam.

Julius Caesar, in 49 vChr. opmarcherend vanuit Gallië, stond op 200 mijl van Rome voor een zware keuze. Doorstoten naar de macht en een gewisse burgeroorlog, of de bestaande orde eerbiedigen en terugkeren? Na een ferm besluit stak hij een verboden riviertje over. Het betekende het einde van de Romeinse Republiek.

Ook Jevgeni Prigozjin, de brute held van Bakhmoet, houdt halt op weg naar 's rijks hoofdstad, Moskou. Hij onderhandelt, trekt conclusies. Maar deze veldheer steekt de Rubicon niet over. Daarmee was de orde in Rusland zaterdag in de kern hersteld. Een munitierij, geen staatsgreep. Een chef-kok, geen Caesar.

In de analyses zit veel hoop - en teleurstelling dat de boel in het Kremlin nog overeind staat

In het naspel draait het om de vraag wat de episode betekent voor Poetins heerschappij. Bijna unisono voorspellen Amerikaanse en Europese commentatoren 'het begin van het einde' voor de Russische president. Inderdaad werden als zelden tevoren barsten in zijn macht zichtbaar. Maar in de analyses zit ook veel hoop, en teleurstelling dat de boel in het Kremlin nog overeind staat en Oekraïne dus moet doorvechten.

Misschien is het te vroeg voor ferme oordelen. De onzekerheid blijft groot over wat dit weekeind allemaal gebeurde - welke afspraken tussen de hoofdrolspelers, welk verraad, welke dubbele bodems. De kernvraag is of zich in de nabije toekomst grote gebeurtenissen zullen voordoen die ontspringen aan Prigozjins munitierij en/of Poetins respons, of niet.

Volgens de Moskou-correspondent van de *Neue Zürcher Zeitung* had Prigozjin nimmer een kans. Hij is een buitenstaander, weliswaar rijk, maar niet afkomstig uit politiek, leger of veiligheidsdiensten. Prigozjin ontbeert de steun van de elite, een grote zwakte. Wel kan hij zich opwerpen als spreekbuis van het ontevreden volk.

Die laatste rol stuit ook op grenzen. De Russische bevolking heeft sympathie voor Prigozjins harde kritiek op de defensietop en hoogste generaals. Maar, zo schrijft de *NZZ*, „de angst voor de chaos is groter dan de woede om de elite”. Bovendien belooft de oud-crimineel geen makkelijke toekomst, maar eerder „een oorlogseconomie en totale mobilisatie”. Poetin daarentegen belichaamt voor een conformistische meerderheid nog immer stabiliteit en orde.

Tijdens zijn televisierede zaterdagochtend leek de Russische president woedend. De scherpe verwijzing naar revolutiejaar 1917 duidde volgens sommigen op paniek. Toch forceerde hij zo de uitkomst: „Kiest u voor Rusland en mij, of voor een verrader, burgeroorlog en bloedvergieten?” Dit spookbeeld volstond. Buurman Loekasjenko toonde zich de uren erna een gewillig bemiddelaar.

Zaterdagavond kon Poetin dus niet ontevreden zijn. Zonder bloedvergieten leek hij binnen een dag verlost van de staat in de staat die Wagner Groep heet - met de huurliedtroepen deels ontbonden, deels in exil, deels onder defensiecontracten gebracht.

Hoe zit het met de knauw voor zijn reputatie? Als president gaat Poetin over Ruslands staatsinstellingen; verkiezingen in 2024 kunnen die formele macht bekrachtigen. Tegelijk is hij opperbeaas van een parallel netwerk van oligarchen, baronnen en andere onderbazen die bijklussen voor de publieke zaak, van Roman Abramovitsj tot Prigozjin. Deze patronagerelaties lijken veel op het oude feodalisme, aldus Hans Kribbe in *The Strongmen* (2020). In ruil voor hun diensten en trouw schonk een middeleeuwse vorst aan hertogen en graven privileges en lokaal gezag. Dat deze vazallen elkaar soms onderling de tent uitvochten hoorde erbij, zolang allen 's konings hoogste gezag respecteerden.

In Poetins Moskou werkt het net zo. Alleen heeft hij de strijd tussen facties danig laten ontsporen, met oorlogsblunders tot gevolg. Als een opstandige hertog wilde Prigozjin zijn heer vermurwen. Voor koningsmoord deinsde hij evenwel terug.

Michaël Chodorkovski, oud-oligarch en leider van democratisch Rusland in ballingschap, kent dit systeem van binnenuit. Als een van de weinigen riep hij dit weekeinde op tot steun voor Prigozjin. Relevantier voor de afloop was echter dat diens collega-warlord, die al even brute Tsjetsjeense leider Kadyrov, zich zaterdag ostentatief achter zijn vorst in het Kremlin schaarde.

Poetins macht is voorlopig intact. Na de vlag van hoop dat de oorlog vanzelf over zou gaan, kunnen we ons nu weer op Oekraïne richten.